

Гордієнко Анастасія

здобувачка вищої освіти 1-го курсу,

група Б-МВ-041, факультет

соціально-психологічної освіти та управління,

Науковий керівник:

Ядловська Ольга Степанівна

к. іст. н.,

доцент кафедри

соціально-гуманітарних дисциплін,

(Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ)

МОВА ТА НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ

Національна свідомість поєднує в собі безліч соціальних, моральних та філософських поглядів, а також підтримує традиції та звичаї певної етнічної групи. мова відіграє провідну роль у становленні суспільства, адже саме мова є етнокультурною цінністю та духовною ознакою народу, яка підтримує і підтверджує спорідненість нації. Якщо проаналізувати зв'язок між мовою і мисленням, то можна зрозуміти, що саме рідна мова здійснює перехід від «півсвідомості до свідомості».

Спільність мови – єдність народу, адже саме мова є способом його самовираження. У сучасному світі дуже велика кількість етнофорів (індивідуальний носій певної етнічної культури), які є не тільки носіями етнічної самосвідомості саме своєї нації, але й поєднують в собі ознаки інших народів, наприклад вчать іншу мову та мігрують за кордон. Та які ознаки вони набувають? Менталітет, норми поведінки чи звичаї? Насамперед, це мова. Вона є кінцем минулого і початком майбутнього. Саме з неї починається свідоме прагнення стати єдиним цілим з певним народом. За підрахунками науковців у 2020 році налічується близько 7 000 мов, але кожного місяця зникає дві з них. Саме ті народи, люди яких зупинили історичний розвиток та індивідуальність, втратили свою національну свідомість і певні погляди на сьогодення, адже вони вже не мають впливу на міжнародній арені, тому їхні думки тануть в минулому.

Тож, якщо мова відкриває світу унікальність своєї нації, варто зрозуміти її конкретний механізм у творенні єдиного народу. Дуже влучно твердить Ліна Костенко: «Мова – це також обличчя народу, воно тяжко спотворене. В такій ситуації, в будь-якій, а в такій особливо, держава повинна мати глибоко продуману гуманітарну політику, створювати механізми ефективного впливу, координувати зусилля своїх вчених і митців.» [1, с. 5] Тоді, стає зрозумілим, що мова справді впливає на всі сфери життя народу, а також регулює їх. Якщо правильно використовувати дану

перспективу, то можна чекати ймовірність того, що всі соціальні класи будуть духовно з'єднані між собою.

Та чи правильно влада користується цією можливістю? Відповідь знову можемо почути від Ліни Костенко: «За таких деструкцій, у перехідний період, це життєво необхідно – накреслити шляхетні обриси своєї культури.. З преси, радіо, телебачення сиплеться філологічно й морально нешеретована продукція. А якісь прицільно ушляхетнені поодинокі з'яви – це результат чисто індивідуальних зусиль як завжди етично зорієнтованих інтелігентів.» [1, с.5] Цей вислів можна використовувати і в сучасному світі, адже зараз дуже великий вплив на мову має саме телебачення, яке у свою чергу працює на політиків та бізнесменів. Якщо взяти приклад теперішнього стану в Україні, то можна сказати, що зараз філософська сфера перебуває на етапі занепаду. Західна частина України у своєму повсякденному житті розмовляє українською мовою, коли в інших частинах країни – російською. За недавніх змін, сфера послуг, яка становить 60% національної економіки, повинна здійснювати обслуговування українською мовою та лише за бажанням відвідувача – російською. Тож влада вимушує використовувати рідну мову. Та лише тут можна зрозуміти, що свій вибір людина робить за своїм покликанням, свідомістю та бажанням.

Саме тут індивід повинен зрозуміти та відчувати свою національну самосвідомість. І. Кресіна зазначає, що національна самосвідомість передбачає усвідомлення державно-політичної, громадянсько-територіальної спільності, духовної єдності, етнічної та історичної спорідненості, психологічної та культурної самотності й неповторності, вона є усвідомленням спільнотою або людиною своєї національної та етнічної приналежності, спільності історичної долі, специфічності геополітичних, культурних, соціальних та історичних чинників [2, с. 87].

Взагалі мова може бути основою психологічної належності до її нації так само, як і національна свідомість може сприяти формуванню в людині культурної самотності її народу. «Ідеться про забезпечення кожному українцеві природного права повернутися до національного джерела, до національного буття. Відомо: щоб дитина успадкувала національно-духовні якості свого народу, його ментальність, її треба виховувати саме рідною мовою. Не можна виховати повноцінного поляка англійською мовою, так само й духовно багатого українського патріота – мовою російською. Рідна мова формує тих, хто нею говорить, зумовлює їх певні погляди на світ, на взаємини між людьми, вироблені нацією за довгий шлях її формування. У мові сконцентровано спільний світогляд народу, набутий досвідом багатьох поколінь» [3, с. 227–228]

Можна зробити висновок, що мова може сформувати в людині почуття національної самосвідомості, яка у свою чергу означає психологічну і культурну єдність етнофора з його етнічним середовищем. Серед міфів, епосу та звичаїв в культурній спільності мова посідає найважливіше місце в

складній системі суспільних відносин етносів. Мова підтримує політичну, філософську, моральну і соціальну сфери життя індивідів, а також впливає на історичний розвиток народів. Так як мова тісно пов'язана з мисленням, то вона становить ключове місце в національній ментальності певної нації, яка натомість є її усвідомленим поглядом у майбутнє.

1. Костенко Л. В. Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала. К. : «КМ Academia», 1999. 125 с.

2. Кресіна І. О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: Етнополітичний аналіз. К. : Вища школа, 1998. – 390 с.

3. Лизанчук В. В. Мовні аспекти в українському державотворенні. Українське державотворення: уроки, проблеми, перспективи : матеріали науково-практичної конференції (м. Львів, 22 листопада 2001 р.). Львів : ЛФ УАДУ, 2001. Ч. 2. С. 224–228.

Жиляк Валерія Русланівна
здобувачка вищої освіти 3-го курсу,
група ЮД-849, юридичний факультет
Науковий керівник:
Руських Ірина Валеріївна
старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

МОВА ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ ЗАСІБ САМОПІЗНАННЯ

Мова як невичерпний засіб спілкування заглиблює нас у самосвідомість. Мова відображає життєвий досвід, сприйнятий людством від найдавніших часів до сьогодення. У цьому випадку мова відображає не тільки матеріальний (видимий) світ, а й внутрішній. Моральні переконання формуються на базі певних моральних концепцій та ідей, відомих через мову. Зрозуміло, що чим краще ми розмовляємо, тим краще мислення, бо мова і мислення – нероздільні. Вбираючи знання, що виявляються в мовленні, людина будує власний внутрішній світ, тобто формується як особистість [1].

Мова – це матеріал для формування особистості людини її інтелекту, волі, почуттів та форми існування. Мова допомагає не тільки виявити, а й задовольнити матеріальні та духовні потреби людства, об'єднуючи їх у суспільство з метою досягнення процвітання. Українська мова є важливим соціальним фактором, що забезпечує збереження та існування української етнічної групи та її культури в епоху глобалізації. Мова є не лише засобом спілкування, а й способом духовної самоідентифікації [2].

Втрата мови – це втрата особистості. Самоідентифікація певною мірою